

Málað með olíulitum og myndböndum

„Ég er að leita eftir nýjum tjáningarmáta, nýju efni til að vinna í. Ég tel mig vera að mála með myndböndum, en með myndböndum er ekki hægt að finna beint fyrir efni. Til þess er tæknin of flókin. Það er svo erfitt að móta efni sem maður getur ekki haft í hendinni. En einmitt þessvegna er svo spennandi að fást við þetta. Og það er líka ástæða þess að mér finnst svo nauðsynlegt að mála jafnframt með hefðbundnum aðferðum, til þess að halda mér í snertingu við efnið. Þetta verður maður að gera á meðan maður er að leita nýrra leiða. Raunar er ég rétt að byrja á að þreifa fyrir mér í fjarvið líka, eins og sjá má í einni af myndunum mínum í Galleri Borg. Samt reyni ég að fara hægt og halda tengslunum milli aðferða.“

Mínar nýjustu hugmyndir eru að tengja saman skúlptúr og myndband. Mér er sagt að þar sé ég of fljót á mér. Þetta sé ekki hægt enn. Tölvutækni er einfaldlega ekki orðin jafn þróuð og videotækni. Tölvutækni verður að nota til að geta samræmt skúlptúr og myndband í eilífðarverki. En öll þróun í tölvutækni er svo ör að ég reikna ekki með að langur tími liði áður en ég get látið þennan draum rætast. Listamenn hljóta að fylgja framförum í tækni og þróa efnisnotkun sína í samræmi við það. Það segir sig sjálft.“

Myndlistarmaðurinn Sigrún Harðardóttir heima á Íslandi.

Morgunblaðið/Ólafur K. Magnússon

LISTAMENN HLJÓTA AÐ FYLGJA TÆKNIÞRÓUNINNI Í EFNISNOTKUN, SEGIR SIGRÚN HARÐARDÓTTIR MYNDLISTAMAÐUR

Það er myndlistarkonan Sigrún Harðardóttir, sem er að skýra þessa spennandi leit sína í myndsköpuninni. Landar hennar hafa á undanföllum mánuðum fengið að kynnast afrakstrinum af þessari leit hennar. Fyrst á fögru sumarvöldi í Óskjuhlóinni þegar 300-400 áhorfendur komu til að fylgjast með myndbandasýningu hennar á þremur skermum. Þá nýlega í þætti undir nafninu „Eitt stykki tilraun“ í ríkisráðgjafinu, þar sem videolistamenn voru teknir tali og sýnt úr verkum þeirra og einnig í þætti á stöð 2. Og nú í febrúar hefur hún sýnt í Galleri Borg 20 olíumálverk og þurrpastelmyndir, stórar og smáar. Og hafði þar líka eitt myndband. Þótt hún eigi 8 ár að baki í myndlistarnámi er þetta í rauninni fyrsta einkasýning hennar. Henni fannst hún ekki tilbúin fyrr, enda sé allt annað að senda nokkur verk á samsýningar. En hún er mjög ánægð með þennan áfanga, að finna að hún er nú reidubúin til þess. „Ég er líka mjög ánægð með undirtektir. Þær eru mér hvatning og veita mér öryggi til að halda áfram“, segir hún.

Með það í farteskinu fór hún daginn eftir viðtalið aftur til Hollands, þar sem hún hefur búið í 5 ár. Skrátt aðeins fyrst austur á Eyrarbakka til foreldra sinna, Harðar Stefánssonar, hitaveitustjóra þar í sveit, og Halldóru Haraldsdóttur. En úti í Amsterdam beið 10 ára dóttir hennar, Halldóra Bjarkadóttir, hjá vinkonu þeirra Þóru Kristínu Jóhannsdóttur. Halldóra gat ekki komið með til Íslands þegar mamma hennar opnaði sýningu sína, því hún er þar í skóla. Mjög góðum skóla, segir Sigrún. Að vísu eru 30 börn í bekk með einum kennara, en virðist ekki koma að aðk vegna þess að bekkurum er að jafnaði skipt í 6 hópa, sem ekki eru að vinna það sama og kennarinn sinnir einum í einu.

„Skipulagið er mjög gott og dóttir mín unni sér þar mjög vel. Er altalandi á hollensku. Þessi skóli byggir mikið á listrænni tjáningu, leggur áherslu á frumkvæði og kennir t.d. framsögn og myndlist. Krakkarnir í þessum skóla hafa skreytt strætisvagna borgarinnar. Það er samkeppnisverkefni, sem þau hafa alltaf unnið. Og dóttir mín hefur gegn um skólann verið valin til að leika í nokkrum sjónvarpsýningum.“

Mæðgurnar tala alltaf saman íslensku heima. Allmargir Íslendingar dvelja í Hollandi. Myndlistarmennirnir voru fyrir fáum árum í meirihluta, en nú sækja tónlistarmenn þangað mikið til náms og eru orðnir fleiri, að því er Sigrún segir. Þeir munu nú vera um 15 talsins í tónlistarnámi, flestir að læra leik á ýmskonar hljóðfæri, 3 í tónsmíðum og einn í hljómsveitarstjórn. Undanfarið 3-4 ár hefur leið íslenskra myndlistarmanna meira legið til Bandaríkjanna og Berlínar, þar sem „nýja málverkið“ var sterkast, sem er nú eitthvað að breytast. Í Amsterdam eru sex myndlistarmenn, þeir Pétur Magnússon og Árni Ingólfsson luku þar námi eins og Sigrún fyrir einu ári. Og loka hefur Guðrún Þorkelsdóttir myndlistarkona verið þar búsett í nokkur ár. Margir Íslendingar eru líka við nám í Maastricht og tveir sestir þar að námi loknu. Þar er mjög góður listaskóli. Íslendingarnir halda nokkuð hópinn. Í Amsterdam á myndlistarfólkkið nokkuð reglulegt stefnumót í Galleri Van Gelder, þegar þar eru opnaðar sýningar. Ástæðan sú að eigandinn er elginmaður

Málað með olíulitum og myndböndum

Dóru Kristínar, sem Halldóra litla er hjá. Sigrún segir sérlega gott fyrir myndlistarmann að vera í Amsterdam og mjög aðgengilegt fyrir útlendinga. Andrúmslotið sé þar mjög alþjóðlegt og miðborgin í rauninni lítið hollensk. Þar heyrast öll tungumál. Auk hollensunnar þýska, franska, mikið hebreiska, gríska og tyrkneska. Grikkirnir eru gjarnan matreiðslumenn en Tyrkirnir komu sem innflytjendur á sínum tíma.

Listgreinin fylgir tækniþróuninni

Sigrún kom til Amsterdam 1982 og var í fjögur ár við Rijksakademie van Beeldende Kunsten. Hún hefur að undanförunni verið meðlimur í Félagi myndbanda-, kvikmynda- og hljóðlistamanna, sem er hollenskt félag með aðsetur í Amsterdam. Þetta félag hefur eigin sýningarsal, sem efnir til regulegra sýninga og býður þá innlendum og erlendum listamönnum að sýna. Ríkið borgar fyrir sýningarnar og tilkostnað allan, en samkeppni er mikil um að sýna. Ein sjónvarpsstöðin er með eigin þátt um myndbandalist einu sinni í viku, en sú í munu listamennirnir koma þar inn í og fylgja sýningunum eftir sjálfir.

Sigrún kveðst vinna eitt verk af þessari gerð á ári, auk minniháttar fræðslumynda. Félagið á upptökutæki, sem meðlimir eiga aðgang að. Hún var ákaflega ánægð með viðtökurnar þegar hún í sumar efndi til sýningar í Óskjuhlóinni til að sýna löndum sínum hvað hún væri að gera. Var þar með þrjú skerma og myndbandstæki. Á fjórða hundrad áhorfenda komu á staðinn, enda var ágæt kynning í fjölmiðlum fyrirfram og veður alveg dýrlegt, eins og hún

Sigrún og Halldóra dóttir hennar una sér vel í Hollandi, þar sem þessi mynd var tekin á jólinum í hitteðfyrri.

Tveir aðrir Íslendingar hafa kynnst þessari tegund listtúlkunar í Hollandi og vinna með myndbandatækni. Ásta Ólafsdóttir er þar enn og hefur unnið með myndbandatækni, en er nú að fara meira yfir í „sound-skúlpúra“ eða hljóðverk, segir Sigrún. En þá eru hljóðhrifin byggð upp sem skúlpúr. Finnþógi Pétursson, sem nú býr á Íslandi, er líka hljóðlistamaður. Auk Sigrúnar og Ástu var Þór Elís Pálsson við nám í myndbandalist í Hollandi fyrir u.þ.b. 6 árum, en er ekki í félaginu. Einhverjir fleiri listamenn eru að vinna með myndbandatækni í Bandaríkjunum. En þess ber að geta að brautryðjendurnir í þessari listgrein eru íslensk kona, Steinunn Briem og maður hennar Wasulka og hafa þau haft þar forustu á alþjóðavettvangi í 20 ár. „Þetta er vaxandi listgrein, enda ólílegt að taka mið af tækniþróuninni í heiminum“, segir Sigrún. Og ólílegt að myndlistarmenn séu þar með.

Úr málverkinu í þrívídd

Sigrún vinnur jafnhliða að málverkum sínum og leggur áherslu á tengslin þar á milli. Það er fróðlegt að sjá hvernig þróunin hefur verið hjá henni. Hún hafði verið við nám í Teiknarskóla Íslands áður en hún fór í Myndlist- og handfaskóla Íslands á árunum 1978-82, var þar í grafíkdeildinni. Hún fór síðan beint í grafíkdeild Ríkissakademíunnar í Amsterdam. En eftir fyrsta árið sitt þar fór hún að mála og sótti jafnframt til námskeið í kvikmyndagerð, sem boðið var upp á. Þaðan lá leiðin yfir til myndbandanna. Og nú er hún farin „að mála með myndböndum“. Auk þess sem hún heldur sig við olíumálverk. Í mynd frá 1985 á sýningunni í Gallerí Borg, skagar nef og stéll á fugli út úr myndinni, er þannig í þrívídd. Gefur kannski vísbendingu um áframhaldandi breytingar?

„Í Amsterdam er svokölluð nýlist talsvert ráðandi“, segir Sigrún þegar við förum að ræða um listir þar í borg almennt. „Stjórnvöld sýna mikinn áhuga, en almenningur þar í landi ekki eins mikinn og Íslendingar. Mér finnst alveg stórkostlegt hve Íslenskur almenningur hefur mikinn áhuga á því sem er að gerast í myndlistinni. Fólk er forvitnið, kannski ekki reiðubúið til að leggja blessun sína yfir þetta en tilbúið til þess að fylgjast með því með opnum huga. Listafólk hér er reiðubúið til að leggja ýmislegt á sig fyrir list sína. Og Íslendingar bera uppi heilmilda myndlist. Það er einkaframtagið. Hér selt miklu meira á sýningum. Í Hollandi er erfitt að selja, en ríkisstyrkur er góður, líka til útlendinga, svo fremi þeir hafi búið í landinu í tvö ár og hafi landvistarleyfi“.

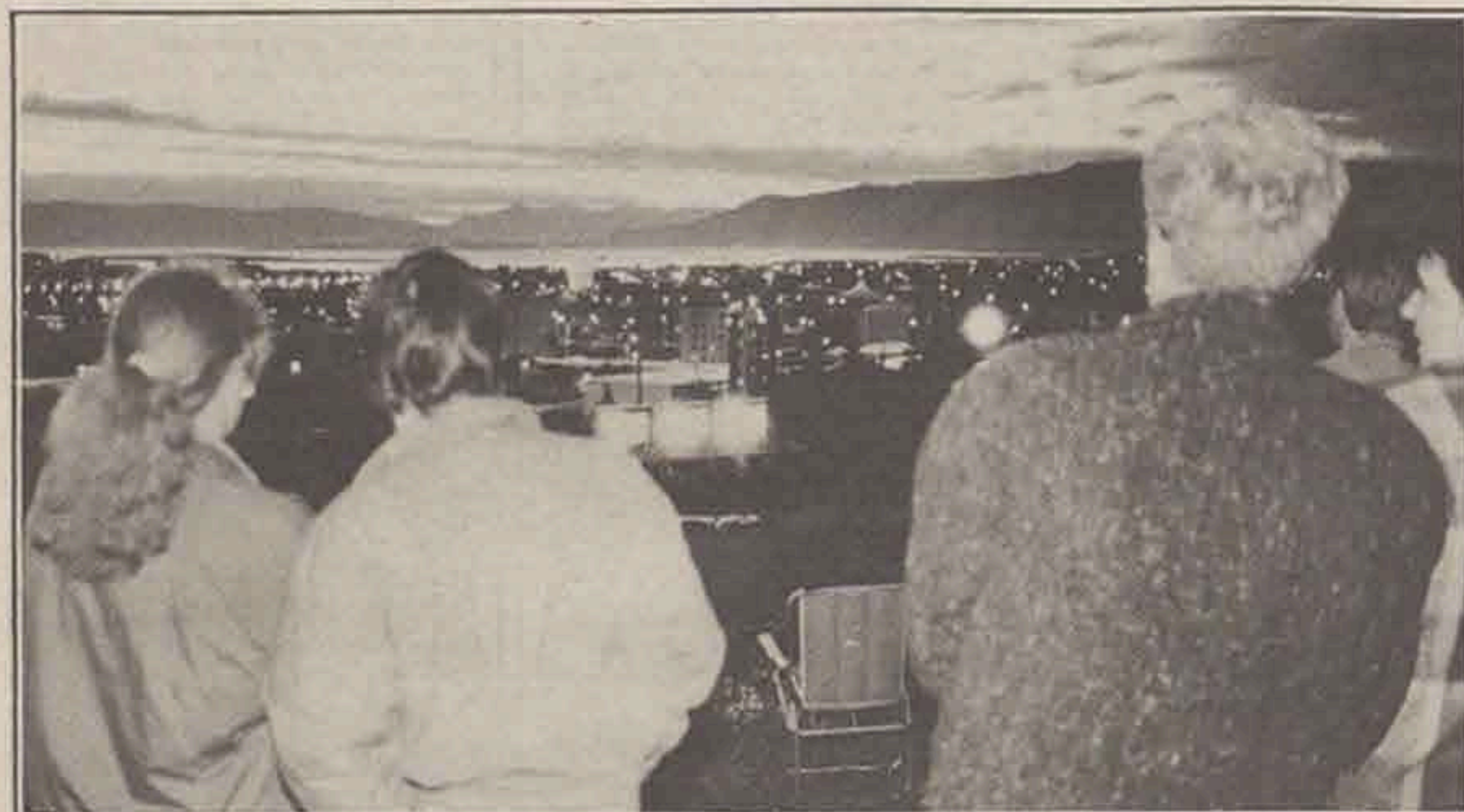
Kanínulím eins og Rembrandt

Við víkjum aftur að ríkjandi stefnum í myndlistinni. Sigrún segir þar að verða talsverðar breytingar. „Efnisnotkun var t.d. um skeið nokkuð hrá enda verkin gróf. Nú eru gerðar kröfur til þess að nota ný efni og myndlistarmenn hafa áhuga á því. Það er betur vandað til efnisnotkunar og tæknilegrar vinnu verkanna. Því fylgir áhugi á efnisnotkun gömlu meistaranna, og fólk skoðar verk þeirra. Ég geri það. Til dæmis nota ég kanínulím til að loka striganum, eins og Rembrandt gerði. Það er unnið úr kanínubeyni, ekki gerðefnum. Gömlu meistararnir blönduðu líka oft kalki í til að fá grunninn hvítan. Ég geri það nú ekki nema lítið, enda vil ég láta strigann njóta sín. Myndlistarmenn eru í dag farnir að líta til gömlu meistaranna, þótt ekki máli menn eins“.

Hvað tekur nú við hjá Sigrúnu? Hún kveður það allt opið. Ætlar að reyna að vera áfram í Hollandi næstu árin. „Þar er auðveldara að starfa sem myndlistarmaður. Sem einstæð móðir fæ ég til dæmis meiri hjálp, svo sem húsnæði frá borginni. Mjög gott húsnæði fyrir okkur fyrir vanga leigu. Og möguleikar eru á styrkjum þar, jafnframt því sem mér nýtist betur það fé sem ég get unnið mér inn með myndasölu og fréttaritun fyrir DV. Allt efni sem ég nota er svo greysilega mikiu ódýrara úti. Nú og svo vildi ég helst geta verið í Amsterdam til þess að hún dóttir mín verði áfram í þessum sama skóla í næstu tvö árin. Í skólafríinu hennar ætlum við til Parísar í viku í mars til að skoða söfn, reyna að sjá allt sem maður getur. Hún er alin upp við myndlist og er áhugasöm. En myndböndin þolir hún ekki eins og er, enda hefur hún oft þurft að hjálpa mér við upptökutækin og er líklega búin að fá nóg“.

Til þessa hefur Sigrún Harðardóttir tekið þátt í samsýningum, bæði með málverk sín og myndbandaverkin. Hún kveðst nú setla að búa sig undir einkasýningu á málverkum. „Hefi ennþá ekkert að gera með sérásýningu á myndbandalist, enda algengast að 3-4 taki sig þar saman. Nú og svo getur allt gerst og allt breyst. Ég held bara áfram að vinna. En alltaf hefi ég heimþrá“.

VIBTAL: ELÍN PÁLMAÐÓTTIR

Þessa mynd tók ljósmyndarinn Kristján Ari í sumar þegar Sigrún sýndi á þremur skermum myndbandalist sína uppi í Óskjuhlóinni og fjöldi manns kom til að sjá þessa nýstárlegu myndlistarsýningu.

Morgunblaðið/Ót.K.Mag.

segir. En rafmagn og vatn fer ekki vel saman, sem kunnugt er, og nokkur áhætta að vera með rándýr rafmagnstæki úti á Íslandi.

„Fyrirtækin sem lánuðu mér tækin sýndu ekki síður hugrekki“, sagði Sigrún þegar haft var orð á því að hún hefði sýnt mikinn kjark að koma með slíka sýningu heim. Hún sagði að öll tæki til þess væru til hér á landi, en ekki auðvelt að hafa aðgang að þeim og hún bætti við til skýringar. „Íslendingar eru með svo fullkomin tæki, að listamenn sem vinna með ódýrari gerðir af sömu tegundum, geta ekki nýtt sér þau nema með því að færa sitt efni á

milli og við það tapast myndgæði, auk kostnaðarins. Í Hollandi nota nær allir ódýrari „low-band“ tæki, sem eru alveg fullnægjandi. Þetta þýðir að ekki er aðgengilegt að koma og sýna videoverkin sín hér og flestir hafa gefist upp á því. Hér í sjónvarpinu sýndi Sigrún verk fyrir 3 myndbandaskjá og 3 myndbönd, sem er stefnt saman. Henni fannst það skila sér illa á skjánum. Hún varð að senda hingað óklípt myndband, upptöku af 3 skermum með útskýringum á því hvernig setti að klippa það. Var ekki sjálf viðstödd, sem er aldrei gott, enda hefði hún þá gert það óruvísí.

Frá Miklagarði nefnist þetta stóra olíumálverk Sigrúnar, sem ber þess merki að hún sé farin að glíma við þrívíddina. Nefið og stéll á hrafninum standa út úr myndflötinum.